

Kostolovci

Deo drugi

PRIPOVEST IZ MALAŠKE KNJIGE PALIH

STIVEN
ERIKSON

Preveo
Dejan Kuprešanin

■ Laguna ■

Naslov originala

Steven Erikson

BONEHUNTERS

A Tale of the Malazan Book of the Fallen

Copyright © Steven Erikson 2006

First published as the Bonehunters by Transworld Publishers

Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Za Kortni Velč.
Neka muzika samo navire, prijateljice.*

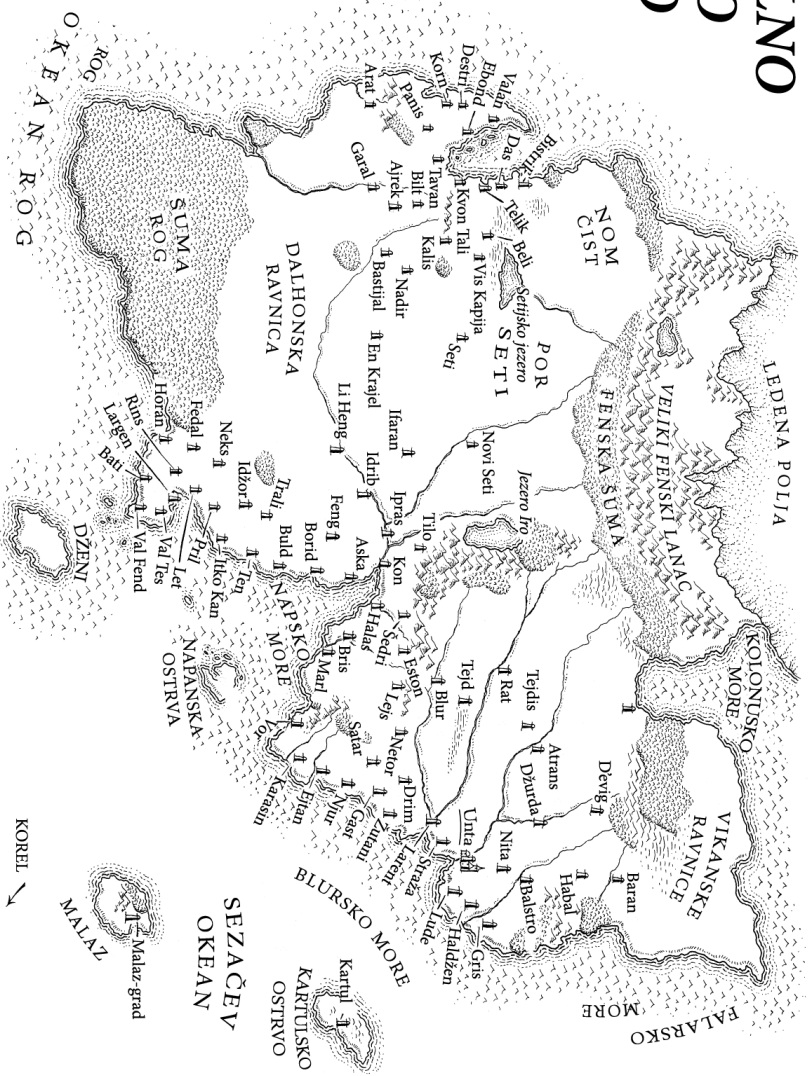
Sadržaj

Mape	viii
Treća knjiga: Senke kralja	1
Četvrta knjiga: Kostolovci	233
Epilog	609
Glosar	619
Izjave zahvalnosti	629
<i>O autoru</i>	631

CENTRALNO MALAŠKO CARSTVO

Kvon Tali

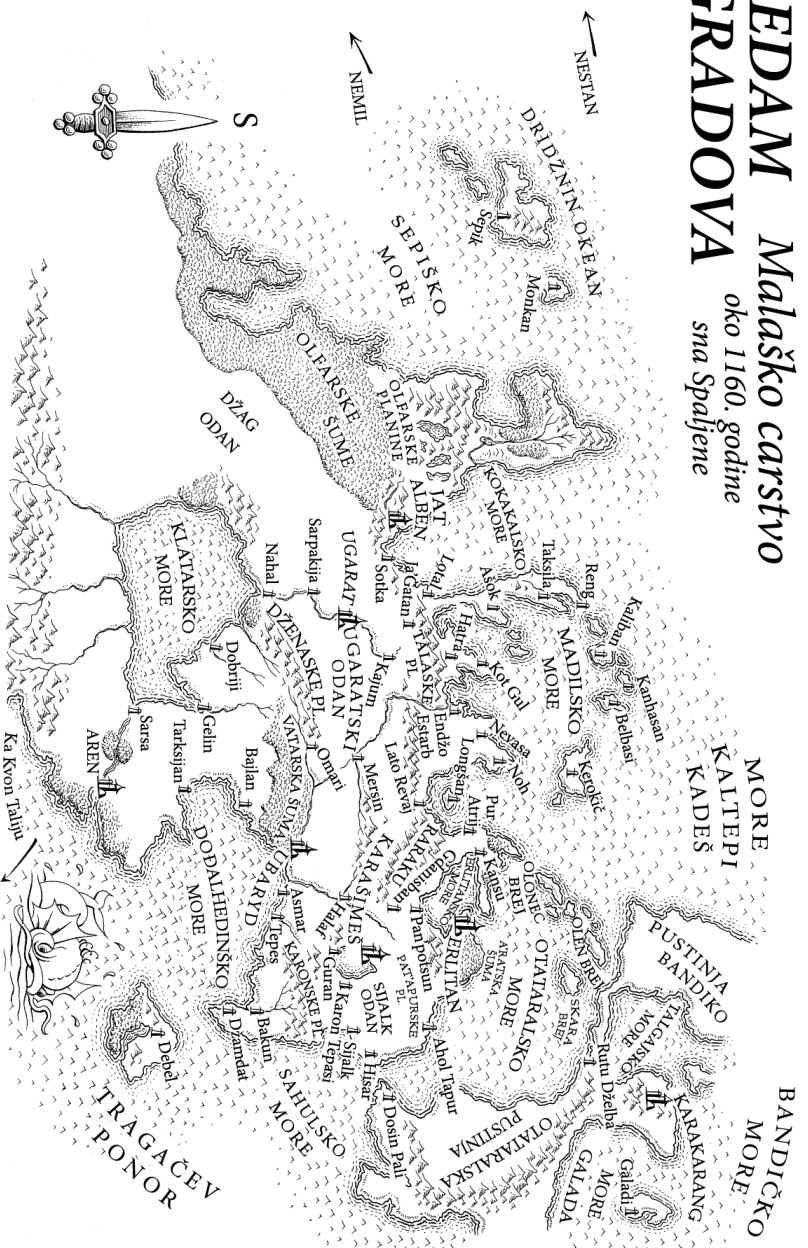
GAZ
AVALLJ
OKEAN
ROG

KOREL

SEDAM Malaško carstvo

oko 1160. godine
sna Spaljane

Pesničin drum

S

gazdinstva i pašnjaci

Porugina litica

Loze

Stara Gornja imanja

Park Gavranovog brega

Park Mahovnih humki

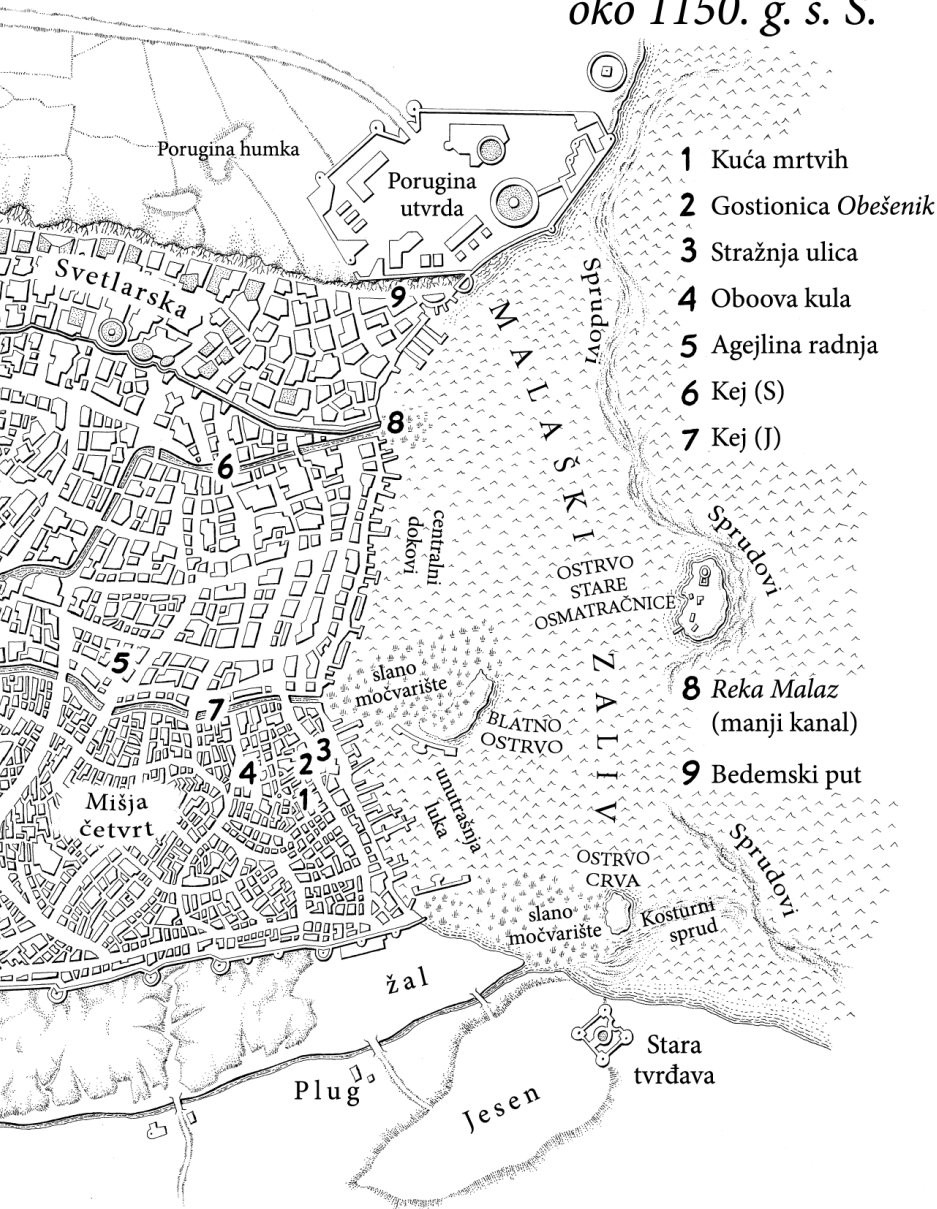
Obronski zid

Ob ronik

Reka Crvendanac

MALAZ-GRAD

oko 1150. g. s. S.

Treća knjiga

Senke kralja

Ko može reći gde je granica između istine i mnoštva želja što, zajedno, uobličavaju sećanja? U svakoj legendi nalazimo duboke slojeve, kao i vidljivu, spoljašnju mustru što predočava lažno jedinstvo oblika i namere. Svojevoljno krivimo činjenice; omeđavamo vaskoliko značenje unutar okvira umišljene nužnosti. U tome se kriju i neuspeh i dar, jer s predajom istine stvaramo, s pravom ili ne, univerzalni značaj. Konkretno uzmiče pred opštim; tančine pred grandioznom formom, a prilikom pripovedanja uzvisujemo se iznad svog prizemnog jastva. Uistinu smo vezani za veći značaj čovečanstva ovom predom reči...

Uvod u *Među predatima*
Heborik

Dvanaesto poglavlje

„Zborio je o onima što će pasti, a u hladnim mu očima stajaše ogoljena istina da o nama beše zborio. Reči od slomljene rogozine i savezi iz očaja, iz predaja na dar i pokolja u ime spasa. Zborio je o razularenju rata, i svetova nam da uteknemo u zemlje neznane, ne bismo li izbegli iskvarenje života naših...“

Beseda Gvozdjenoga Proroka Var'ana
Anibari (Pletivari)

Senke između drveća u jednom trenutku su bile prazne, a već u sledećem, kad je Samar Dev pogledala gore, zastao joj je dah pošto je ugledala nekakve prilike. Svud oko obasjane čistine, gde je štrčalo isprepletano granje crne smreke, paprati i bršljana, stajali su divljaci...

„Karso“, prošaputala je, „imamo posetioce...“

Teblor je krvavih ruku upravo odsekao još jedno parče mesa s boka mrtvog bederina, pa je podigao glavu. Tren kasnije gundnu, te se vrati svom poslu.

Krenuli su polako, izlazili su iz mraka. Mali, vižljavi, u štavljenoj koži, krznenih traka vezanih oko nadlaktica, kože boje močvarne vode, po nagim delovima grudi i ramena izvezene šare u nekakvom obredu spaljivanja. Siva boja ili pepeo pokrivali su im vilice i gornje usne, nalik bradama. Izduženi krugovi ledenoplave i sive okruživali su im tamne oči. Nosili su koplja, i sekire za kožnim pojasevima zajedno s nizom noževa, i behu okićeni ukrasima od hladno kovanog bakra koji su izgleda bili oblikovani tako da podražavaju mesečeve mene; a jedan muškarac je nosio ogrlicu od pršljenova neke velike ribe, s koje

je visio zlatom obrubljeni, crni bakarni disk, za koji je pretpostavila da predstavlja potpuno pomračenje. On je očigledno nekakav vođa, i upravo on istupi. Pogled nije pomerao s Karse, koji se pak nije obazirao; napravio je tri koraka na suncem obasjani proplanak gde je polako kleknuo.

Samar je tad ugledala da nešto drži u ruci. „Karso, obrati pažnju. Ono što sad budeš uradio odrediće da li ćemo kroz njihovu zemlju proći u miru ili ćemo se saginjati pod kišom kopalja iz senki.“

Karsa obrnu ogromni nož za dranje kojim je radio i zabi ga duboko u leš bederina. Potom je ustao da pogleda divljaka koji je klečao.

„Ustani“, reče mu.

Ovaj se trgnuo, pa sagnuo glavu.

„Karso, nudi ti poklon.“

„Onda treba da ga nudi stojeći. Njegov narod mu se krije tu u divljini jer to dosad nije radio. Reci mu da treba da ustane.“

Razgovarali su na jeziku trgovaca, te je nešto u reakciji ratnika što je klečao navelo Samar da pomisli kako ih je razumeo... kao i njemu upućen zahtev, jer je polako ustao. „Čoveče Velikog drveća“, oglasio se teškim i grlenim akcentom. „Delitelju uništenja, Anibari ti nude dar, i mole za uzdarje...“

„Onda to nije dar“, odgovori mu Karsa. „Ti hoćeš da se trampiš.“

Strah sevnu u ratnikovim očima. A ostali iz plemena Anibara ostadoše nepomični i bez glasa su ih posmatrali onde između drveća, međutim, Samar je osetila maltene opipljivo očajanje kako se širi među njima. Njihov vođa pokuša ponovo: „Ovo je jezik trgovine, Delioče, da. Otrov koji moramo progutati. Ne služi dobro onome što tražimo.“

Namrštivši se, Karsa se okrenuo ka Samar. „Previše je reči koje nikuda ne vode, veštice. Objasni šta hoće.“

„Ovo pleme prati drevne običaje koji su zaboravljeni u većini naroda Sedam gradova“, reče ona. „Ovo je običaj darivanja.“

Sam poklon je merilo više stvari, sa suptilnim i često zbunjujućim načinima pridavanja vrednosti. Ovi Anibari su iz nužde naučili da trguju, ali ne određuju vrednost isto kao mi, pa obično gore prođu u svakoj trampii. Pretpostavljam da loše prolaze kad imaju posla s prepredenim, beskrupuloznim trgovcima iz civilizovanih zemalja. Ima tu...“

„Dosta“, prekide je Karsa. Upro je prstom ka vodi – koji se opet trže – i reče: „Pokaži mi taj dar. Ali prvo, reci mi svoje ime.“

„Na jeziku otrova, ime mi je Nalazač Čamaca.“ Podigao je predmet u rukama. „Znak hrabrosti“, reče, „velikog oca među bederinima.“

Samar podiže obe obrve i pogleda Karsu. „To bi bila koska spolovila, Teblore.“

„Znam šta je“, zareža on. „Nalazaču Čamaca, šta išteš od mene?“

„Povratnici dolaze u šumu, opsedaju klanove Anibara severno odavde. Pobju sve na svom putu, bez razloga. Ne mogu da umru, jer vladaju i samim vazduhom pa sklone svako koplje koje ih potraži. To smo čuli. Izgubili smo mnoga imena.“

„Imena?“, upita Samar.

Pogledao ju je i klimnuo. „Naših sunarodnika. Osam stotina i četrdeset sedam imena ispleteno s mojim, među severnim klanovima.“ Pokazao je na ćutljive ratnike iza sebe. „Koliko imena i tu ima. Znamo za žalost, jer je to gubitak veliki za nas, ali još više za našu decu. Imena koja ne možemo dobiti nazad – ona odlaze i nikad se više ne vrate, pa se time mi smanjujemo.“

Karsa reče: „Hoćeš da pobijem povratnike“, pokazao je tad na poklon, „u zamenu za to.“

„Da.“

„Koliko ima tih povratnika?“

„Dolaze u velikim brodovima sa sivim krilima, pa u šumu zalaze da love, svaka družina broji njih dvanaest. Goni ih bes, ali ništa što nudimo ne smiruje taj bes. Ne znamo šta smo to učinili što ih toliko vređa.“

Verovatno si im ponudio prokletu kost spolovila. Ali Samar Dev zadržao tu misao za sebe.

„Koliko ima lovačkih družina?“

„Zasad dvadesetak, ali brodovlje im nije otplovilo.“

Karsino lice se smrknu. Samar Dev još nije videla tako sirov gnev u njemu. Odjednom se uplašila da će prosto rastrgnuti tog malog drhtavog čoveka pred sobom. Umesto toga, obratio mu se: „Odbacite sramotu, svi! Odbacite je! Ubice nemaju razloga za ubijanje. Oni to rade. Tim stvorenjima je samo to što postojite dovoljan povod za ubijanje.“ Istupio je i zgrabio kosku iz Nalazačevih ruku. „Sve ću ih pobiti. Potopiću im proklete brodove. To vam se...“

„Karso!“, prekide ga Samar.

Okrenuo se k njoj, a iz očiju mu je sevalo.

„Pre nego što se zavetuješ na nešto tako... ozbiljno, možda bi mogao da osmisliš nešto što je lakše postići.“ Ugledavši mu lice, ona brže-bolje nastavi: „Mogao bi, na primer, da se zadovoljiš time što ćeš ih isterati iz ovih zemalja nazad na brodove. Da im šume postanu... neprimamljive.“

Nakon duge, napete stanke, Teblor uzdahnu. „Da. I to bi bilo dovoljno. Iako znam da ću verovatno biti u iskušenju da zaplivam za njima.“

Nalazač Čamaca je Karsu posmatrao razrogačenim očima ispunjenim čuđenjem i divljenjem.

Na trenutak je Samar pomislila da će Teblor – nesvojstveno – pokušati da se našali. Ali ne, ogromni ratnik je bio ozbiljan. I na njeno očajanje, verovala mu je i u tome nije našla ništa smešnog i ničeg besmislenog. „Vreme za tu odluku može da pričeka, zar ne?“

„Tako je.“ Namrštio se još jednom i pogledao Nalazača Čamaca. „Opiši mi te povratnike.“

„Visoki su, ali ne kao ti. Telo im pokriva koža smrti. Oči hladne kao led. Nose gvozdeno oružje, a među njima su šamani

čiji je i sam dah bolest – užasni oblaci kužne pare – svi koje dotaknu umiru u velikim bolovima.“

Samar Dev se obrati Karsi: „Mislim da reč 'povratnik' koristite za bilo šta ili bilo koga ko nije iz njihovog sveta. Ali ti zločinci o kojima govore dolaze s brodova. Ne verujem da je to slučaj ukoliko su zaista zagrobnici. Dah šamana mi više zvuči kao magija.“

„Nalazaču Čamaca“, reče Karsa, „kad budem ovde završio, odvešćeš me do tih povratnika.“

Boja nestade s čovekovog lica. „Oni su na mnogo, mnogo dana putovanja, Delioče. Mislio sam da poručim klanovima na severu da dolaziš...“

„Nećeš. Ideš s nama.“

„Ali... ali zašto?“

Karsa mu priđe i ščepa ga za vrat. Privukao ga je k sebi. „Ima da posvedočiš, a u tome ćeš postati više nego što si sad. Bićeš spreman – za sve što bude došlo, za sve što snađe tebe i tvoj kukavni narod.“ Pustio ga je i poglavica ustuknu hvatajući vazduh. „Moj narod je nekada davno verovao da može da se krije“, reče Teblor i pokaza zube. „Pogrešili su. To sam naučio, a to ćeš i ti sada naučiti. Zar misliš da su ovi povratnici jedina nevolja što će vas snaći? Budalo. Oni su samo prvi.“

Samar je posmatrala divovskog ratnika kako se mirno vratio kasapljenju.

Nalazač Čamaca je zurio za njim sjajnim očima punim straha. A onda se okrenuo i prosiktao nešto na svom jeziku. Šest ratnika je pohitalo, zaobišlo svog vođu i isukalo noževe kako su se primicali Karsi.

„Teblor“, upozori ga Samar.

Poglavica podiže ruke. „Ne! Ne želimo ti nikakvo zlo, Donosioče. Pomoći će ti sa sečenjem, to je sve. Pripremljena vam je hrana, kako ne bismo gubili vreme...“

„Hteo bih da se koža štavi“, reče Karsa.

„U redu.“

„I glasnici koji će nam doneti te kože i dimljeno meso od ovog ulova.“

„U redu.“

„U tom slučaju, možemo odmah krenuti.“

Poglavica samo klimnu glavom, kao da nije imao poverenja u sopstveni glas da odgovori na taj poslednji zahtev.

Iskeživši se, Karsa uze svoj nož i ode do obližnje slankaste barice gde je prvo oprao krv sa sečiva, pa potom i sa šaka i podlaktica.

Samar Dev priđe bliže poglavici dok su se šestorica ratnika udubila u kasapljenje mrtvog bederina. „Nalazaču Čamaca.“

Pogledao ju je nemirno. „Ti si veštica – tako te Donosilac nazvao.“

„Jesam. Gde su vam žene? Deca?“

„Dalje od ove močvare, na severozapadu“, odgovori on. „Tlo se diže tamo i onde su jezera i reke gde nalazimo crno žito, a među ravnim stenama bobice. Završili smo s velikim lovom na otvorenom i sad se vraćaju u naše brojne logore s mesom za zimu. Ali“, pokazao je na svoje ratnike, „mi smo vas pratili. Videli smo Donosiočev lov na bederine. Jaše konja s koskom – ne videsmo još da neko jaše konja s koskom. Nosi mač od rođen-kamena. Gvozdeni Prorok je govorio našem narodu o takvim ratnicima, o nosiocima rođen-kamena. Rekao je da će oni doći.“

„Nisam čula za Gvozdenog Proroka“, reče Samar Dev naboravši čelo.

Nalazač Čamaca je ispisao znak rukom po vazduhu i okrenuo se k jugu. „Kad se o tome govori, to je zamrznuto vreme.“ Zažmurio je i boja glasa mu se odjednom promenila. „U Doba velikog klanja, što je zamrznuto vreme prošlosti, Anibari su živeli u ravnici i putovali su skoro sve do Istočne reke, gde su se veliki logori naroda Ugar dizali iz zemlje i okruživali se zidovima, i s Ugarima su Anibari trampili meso i kožu za

gvozdeno oruđe i oružje. Veliko klanje je došlo međ Ugare, te je mnogo uteklo da utočište potraži kod Anibara. Ali Koljači su ih pratili, Ugari su ih Mezlama zvali, te se strašan boj zapodenuo i svi koji su među Anibarima našli dom behu satrveni pod rukama Mezli.

Iz straha od osvete što su pomoć pružili Ugarima, Anibari su se spremili da pobjegnu – daleko u odan – ali vođa Mezli ih je prvi pronašao. Došao je sa sto mrkih ratnika, ali im je umirio oružja. Anibari mu nisu bili neprijatelji, to im on reče, ali ih je upozorio: drugi će doći i milosti neće imati. Satreće Anibare. Taj vođa je bio Gvozdeni Prorok, kralj Var'an, i Anibari ga poslušашe i pobjegoše, na zapad i sever, do ove zemlje i šuma i jezera postadoše im dom.“ Pogledao je ka Karsi koji je sa spakovanim zalihama sedeo na svom džag-konju, te je nanovo promenio glas: „Gvozdeni Prorok nam je pripovedao kako će doći vreme, u čas najgrđe opasnosti, kada će nosači rođen-kamena doći da nas brane. Otud, kad god vidimo nekog gde po našoj zemlji kroči, pogledamo i mač što nosi... uskoro će ovo vreme postati zamrznuto vreme.“

Samar Dev je još malo poduže proučavala Nalazača Čamac-a, nakon čega se okrenula i obratila Karsi: „Mislim da nećeš moći da jašeš Hevoka. Uskoro ćemo izbiti na nezgodan teren.“

„Dok do toga ne dođe, jahaću“, odgovori Teblor. „Ti slobodno vodi svog konja. Štaviše, slobodno ga nosi preko terena za koji proceniš da je nezgodan.“

Iznervirano je otišla svom konju. „Dobro, zasad ću jahati iza tebe, Karso. Makar neću morati da brinem da li će me ošiniti neka grana pošto ćeš srušiti svako drvo koje ti se nađe na putu.“

Nalazač Čamac-a je sačekao da se oboje sprema, pa je pošao duž severne ivice barovitog proplanka dok nije stigao do kraja i onde nestao u šumi.

Karsa je zaustavio Hevoka i zagledao se pomno u gusti preplet žbunastog rastinja i crne smreke.

Samar se zasmejala, zbog čega ju je Teblor besno pogledao.

Potom je skliznuo s leđa svog pastuva.

Zatekli su Nalazača kako ih čeka s izrazom izvinjavanja na sivo obojenom licu. „Staze divljači, Donosioče. U ovim šumama ima jelena, vapitija, medveda i vukova – čak ni bederini ne zalaze daleko od čistina. Losova i karibua ima dalje na sever. Kao što vidiš, ove staze su prilično uske. Čak i Anibari moraju pogrbljeno da se kreću ako hoće brzo da napreduju. U neotkrivenom vremenu ispred o kom se skoro ništa još ne može reći, naći ćemo više ravnog kamena te je i put lakši.“

Beskonačno i jednolično se prostirala šuma i putešestvije im je bilo isprepletano i zamršeno probijanje, puno srditosti, kao da je šuma postojala samo zato da bi njima branila da prođu. Sloj osnovne stene nalazio se blizu površine te je povremeno izbijao u nijansama ružičaste i crne s duguljastim venama kvarcita, ali površina je bila nakrivljena, nagnuta i namreškana te je stvarala basene s visokim zidovima, vrtče i uvale pune otpalih ploča prekrivenih vlažnom smaragdnom mahovinom. Srušeno drveće se nakupilo u tim jarugama, kora crne smreke beše gruba poput ajkuline kože, a grane guste poput mreže i bez iglica behu surove kao kandže i nepopustljive.

Zraci sunca su dopirali dole tu i tamo, sejući čestice jarkih boja svuda po mračnom svetu što je nalikovao kakvoj pećini.

U suton, Nalazač Čamaca ih je izveo na varljivu uzbrdicu posutu sitnim kamenjem, po kojoj se popeo. Karsa i Samar su vodili konje i uspon im je bio prilično opasan, svaki korak im je bio nesigurniji od prethodnog – mahovina se ugibala poput istrulele kože i pod sobom otkrivala oštro uglasto kamenje i duboke rupe, gde bi u oba slučaja konj mogao da slomi nogu.

Mokra od prljavog znoja, izgrebana i išibana, Samar je konačno stigla do vrha, gde se okrenula da povede konja još tih nekoliko poslednjih koraka. Pred njima je krivudala manje-više ravna stena sa sivim pokrovom lišajeva. Iz omanjih udubljenja tu i tamo behu izrasli beli i mali borovi, pokoji kvrgavi hrast, okružen klekama i skupinom žbunja borovnice i niskog

zimzelenog rastinja. Vilinski konjici veličine vrapca jurcali su kroz uzvrtele oblačke manjih insekata na sve slabijem suncu.

Nalazač Čamaca im je pokazao na sever. „Ova staza vodi do jezera. Tamo ćemo prenoćiti.“

Krenuli su dalje.

Nigde unaokolo nije bilo uzvišenja, a kako se izduženi batolit izvijao i vijugao povremeno bi zaobišao udubljenja i pokoju stenu, te Samar ubrzo shvati kako bi bilo lako da se izgubi u tom divljem krajoliku. Staza se račvala malo dalje napred i kako su se primicali, Nalazač pođe duž istočne ivice, pokatkad pogledajući dole, pa na kraju odabravši prevoj zdesna.

Pošto je pošla za njim, Samar je pogledala preko ruba i zapazila ono što je on maločas tražio, duguljastu liniju od kamenčića postavljenih na ravnom ispustu nešto nižem od tla po kom su oni hodali. Kamenčići su sačinjavali zmijoliko obličje, čiju je glavu predstavljao pljosnati šiljati kamen, dok je na drugoj strani poslednji kamenčić repa bio manji od njenog nokta. Lišajevi su prekrivali kamenje, nakupivši se oko svakog što je pak nagoveštavalo da je oznaka puta veoma stara. Nije bilo ničeg očiglednog u kamenom obličju što bi joj ukazalo na smernice, iako je primetila da je zmijina glava gledala onamo kuda su se i zaputili.

„Nalazaču“, pozva ga ona, „kako tumačiš ovu zmiju od kamenja?“

Pogledao je preko ramena u nju. „Zmija je daleko od srca. Kornjača je staza srca.“

„Dobro, ali onda zašto nisu ovde na višem delu, pa da ne moraš da ih tražiš?“

„Kada se crno žito na jug prenosi, teške terete nosimo – nit kornjača nit zmija ne smeju da izgube obličje ili obrazac. Po ovim kamenim putevima prelazimo. S teretom.“

„Kud nosite žetvu?“

„U sakupljačke logore u ravnici. Sva plemena. Skupljamo žetvu. U jedno. Delimo je tako da svako pleme dobije dovoljno

žita. Jezera i reke i njihove obale nisu pouzdane. Neke su žetve obilne. A neke su siromašne. Kako voda nadođe, tako i iskopni. Nije isto. Ravni kamen teži da bude ravan, svuda na svetu, ali ne može, tako da voda nadođe, pa iskopni. Ne klečimo pred nejednakošću, inače ćemo odbaciti pravičnost i s vremenom će nož na nož udariti.“

„Stara pravila za gladna vremena“, reče Samar i klimnu.

„Pravila u zamrznutom vremenu.“

Karsa se obrati Samar: „Šta je to zamrznuto vreme, veštice?“

„Prošlost, Teblore.“

Posmatrala ga je kako je zamišljeno suzio oči, te najednom gundnu i reče: „A nepronađeno vreme je budućnost, što će reći da je sadašnjost tekuće vreme...“

„Tako je!“, uskliknu Nalazač Čamaca. „Izgovaraš samu tajnu života!“

Samar Dev se pope u sedlo, pošto su na ovoj zaravni mogli da jašu, ali samo pažljivo. Bacila je pogled na Karsu kako je uradio isto, dok joj je neki čudni mir ispunio biće. Shvatila je da je to zbog onog što je Nalazač rekao. „*Sama tajna života.*“ *Ovo tekuće vreme još nije zamrznuto, i tek je sad pronađeno u nenađenom.* „Nalazaču, Gvozdeni Prorok vas je davno posetio – u zamrznutom vremenu – ali je govorio o nenađenom vremenu.“

„Tako je, razumela si, veštice. Var'an govori samo jednim jezikom, ali u njemu je svaki i svi. On je Gvozdeni Prorok. Kralj.“

„Vaš kralj, Nalazaču?“

„Ne. Mi smo njegove senke.“

„Jer postojite samo u tekućem vremenu.“

On se okrenuo i s uvažavanjem se poklonio, što je u njoj podstaklo nešto. „Tvoja mudrost nam čini čast, veštice“, reče.

„Gde je“, upita ona, „Var'anovo kraljevstvo?“

Iznenada se u njegovim očima zacakliše suze. „Žudimo da na to nađemo odgovor. Izgubljen je...“

„U nenađenom vremenu.“

„Jeste.“

„Var'an je bio Mezla.“

„Jeste.“

Samar Dev otvori usta kako bi još nešto upitala, ali onda shvati da nema potrebe. Znala je odgovor. Umesto toga, reče: „Nalazaču, reci mi, da li postoji most između zamrznutog i tekućeg vremena?“

Setno se osmehnuo, na licu mu se ukaza čežnja. „Postoji.“

„Ali se ne može preći.“

„Ne može.“

„Jer je spaljen.“

„Da, veštice, most je spaljen.“

Kralj Var'an, i nenađeno kraljevstvo...

Spuštajući se poput ogromnih, ogoljenih stepenica, ploče stene su se pružale do talasa i pene što je prskala. Žestok vetar je grabuljao po tamnim talasima severnog mora sve do obzorja, gde su olujni oblaci boje zagaravljenog oklopa preovladavali nebom. Iza njih, pa svud duž zapadne obale, uzdizala se iskošena šuma borova, jela i kedrova, grana iskidanih i iskrzanih na naletima vetrova.

Drhteći, Taralak Vid se čvršće ogrnuo krznima, te je okrenuo leđa razjarenom moru. „Sad treba da idemo na zapad“, vikao je kako bi nadglasao buru. „Pratićemo ovu obalu dok se ne zakrivi ka severu. A onda presećemo u kopno, pravo na zapad, u prostranstvo kamena i jezera. Biće teško, jer tamo ima malo divljači, ali moći ćemo da pecamo. Što je još gore, sve vrvi od krvožednih divljaka, prevelikih kukavica da napadnu danju. Uvek i samo noću. Moramo se spremiti za njih. Moramo ih mnogo poklati.“

Ikarijum ništa ne reče, a neljudskim očima je pomno posmatrao sve bližu oluju.

Namrštivši se, Taralak ode nazad u logor koji su napravili između stena, gde je čučnuo u blaženu zavetrinu i bliže vatri

pružio crvene, na hladnoći stradale šake. Preostao je tek pokoji odjek Džagove legendarne, maltene mitske hladnokrvnosti. Sad je samo smrknut i natmuren. Sad nastupa Ikarijumov preobražaj, i to samim Taralakovim rečima i delima, iako je samo pratio tačna uputstva koja su mu dali Bezimeni. *Sečivo je otupelo. Ti ćeš biti tocilo, Grale.*

Ali tocila nemaju osećanja, ne haju za sečivo i ruku koja njime maše. Jedan ratnik kog potpiruje strast teško postiže takvu neosetljivost, a još teže je održava. Već je sad osetio breme, sve teže i teže, i znao je da će jednog dana zavideti milosrdnoj smrti Mapa Žgolje.

Dosad su brzo napredovali. Ikarijum je neumoran. Kad mu se pokaže pravac. A Taralak, uprkos srčanosti i istrajnosti, bio je iznuren. *Nisam ja Trel, i ovo nije tamo neko lutanje. Više nije, nikad više neće biti toga za Ikarijuma.*

Kako mu se učini, neće ni za Taralaka.

Podigao je glavu kad je čuo šum koraka, pa ugleda Ikarijuma kako se spušta.

„Ti divljaci koje si spomenuo“, bez okolišanja poče Džag, „zašto bi nas uopšte napadali?“

„Šume su im pune svetih mesta, Ikarijume.“

„Onda samo treba da pazimo da ih ne narušimo.“

„Ta mesta se ne daju lako prepoznati. Možda je to samo linija kamičaka na steni, mahom zabašurenih pod lišajevima i mahovinom. Ili samo ostatak jelenjeg roga u rašljama nekog drveta, tako obrastao da se i ne vidi. Ili vena kvarca u kojoj se presijavaju tačkice zlata. Ili zeleni kamen za alatke – kameno-lomi su svedeni na izbledele usekline u liticama, a sam zeleni kamen je sljušten vatrom i hladnom vodom. Možda je to samo medveđa stazica na goloj steni, po kojoj gazi bedno zverinje bezbroja pokolenja. Sve im je to sveto. Nema načina da se pojmi um takvih divljaka.“

„Čini mi se da dosta znaš o njima, a onomad mi reče da nikad nisi putovao njihovom zemljom.“

„Čuo sam o njima, i to podosta, Ikarijume.“

Iznebuha se u Džagovom pogledu pojavila oštrina. „Ko te je toliko podrobno obavestavao, Taralače Vide iz plemena Grala?“

„Putovao sam nadaleko i naširoko, prijatelju. Izbunario sam hiljade priča...“

„Bio si pripremljen. Za mene.“

Blagi smešak je bio prigodan tom trenu i Taralak ga je vrlo lako pronašao. „Veliki deo tog skitanja beše u tvom društvu, Ikarijume. Kamo sreće da ti mogu podariti sećanja na zajedničko provedeno vreme.“

„Kamo sreće“, prihvati Ikarijum i zagleda se dole u vatru.

„Naravno“, dodade Taralak, „bilo bi tu mnogo mraka, mnogo teskobnih i neprijatnih dela u tom daru. To što ih nema u tvojoj glavi, Ikarijume, istovremeno je i blagoslov i kletva – jasno ti je to, zar ne?“

„Nema nimalo blagoslova u tome što ih nemam“, reče Džag i odmahnu glavom. „Sve što sam uradio ne može da zatraži zasluženu cenu. Ne može da mi obeleži dušu. I stoga ostajem nepromenjen, zanavek lakoveran...“

„Nevin...“

„Ne, nikako nevin. Neznanje ne oslobađa od krivice, Taralače.“

Oslovljavaš me imenom sad, a ne „prijateljem“. Zar je nepoverenje počelo da te truže? „I stoga je moj zadatak da ti svaki put vratim sve što si izgubio. Mukotrпно je i iznuruje me. Nažalost, moja slabost je to što želim da te poštedim najgorih sećanja. Previše sažaljenja u mom srcu, pa u nastojanju da te poštedim sad otkrivam da sam te povredio.“ Pljunuo je u dlanove i zalizao kosu, pa je ponovo pružio ruke ka vatri. „U redu, prijatelju. Jednom, nekada davno, gonila te je potreba da oslobodiš svog oca, kog je zarobila Kuća Ejzata. Kad si se sučelio sa strašnim neuspehom, jedna dublja, strahotnija sila se rodila – tvoj gnev. Razbio si ranjeni bogaz, i uništio jedan Ejzat, čime si na svet odrešio hordu demonskih bića koja su zanimali samo tiranija i dominacija. Neke jesi pobio, ali mnogi

su pobjegli pred tvojim gnevom i dan-danas su živi, rasuti po svetu poput zlog semenja.

Najgorča ironija jeste da ti otac i nije želeo da ga oslobodiš. Sam je odabrao, svojevolejno, da postane čuvar Kuće Ejzata, i možda je to i dalje do dana današnjeg.

Kao posledica tvog razaranja, Ikarijume, jedan kult, odan Ejzatu još od postanka vremena, doneo je odluku da je neophodno da stvori sopstvene čuvare.

Odabirali bi ratnike koji bi te pratili, bez obzira kuda da kreneš – jer su ti bes i razaranja bogaza izbrisali sva sećanja na prošlost – tako da si postao proklet, zanavek, kako se čini, da tragaš za istinom o svemu što si učinio. Kao i da zapadneš u bes opet i opet iznova, i razoriš sve oko sebe.

Zbog toga je kult Bezimenih smislio da za te veže saputnika. Kao što sam ja. Da, prijatelju, bilo je i drugih, mnogo pre nego što sam se i rodio, i svaki je bio obavijen činima kako bi se usporile tegobe starenja, kako bi se zaštitili od svakakvih bolesti i otrova dok god se saputnik držao službe. Naš zadatak jeste da ti pružimo pravac kad te obuzme gnev, da ti postavimo moralnu žižu, i pre svega, da ti budemo prijatelji, i upravo se taj poslednji zadatak pokazao, opet i opet, kao najjednostavniji i zaista najprimamljiviji od svih ostalih, jer je lako pronaći duboku i trajnu ljubav prema tebi. Zbog tvoje iskrenosti, odanosti i neiskvarene časti.

Priznaću ti, Ikarijume, tvoj osećaj za pravdu jeste surov. Ali naposletku je uvek mudar i dubok u svojoj plemenitosti. A sad te čeka nov neprijatelj. Neprijatelj kom se jedino ti možeš suprotstaviti. Zato smo na ovom putu, i svi koji hoće da nam se suprotstave, bez obzira na razlog, moraju se ukloniti. Zarad većeg dobra.“ Tu se osmelio na još jedan smešak, ali ovog puta ga je ispunio naznakama neizmerne ali hrabro suzdržane napaćenosti. „Mora da se sad pitaš jesu li Bezimeni vredni takve odgovornosti? Mogu li se njihov moral i osećaj časti meriti s tvojim? Odgovor ti je tu u neophodnosti, a van toga, u primeru

koji ti postavljaš. Ti vodiš Bezimene, prijatelju, svakim svojim delom. Ako oni propadnu u svojim nastojanjima, to će biti zato što ti nisi uspeo u svojim.

Zadovoljan što se prisetio svega što mu je naloženo da prenese, Taralak je pomno posmatrao velikog ratnika što je stajao pred njim, obasjan vatrom, lica sakrivenog iza šaka. Poput deteta kom je slepilo nametalo brisanje.

Shvatio je da Ikarijum plače.

Odlično. Čak i on. Čak će se i on napojiti sopstvenog bola i od istoga će napraviti primamljivi nektar, slatki opijat samoosude i patnje.

A time će sva sumnja, sve nepoverenje, nestati.

Iz toga se ne može izvući nimalo slatkog blaženstva.

Iznad njih se začu tapkanje hladne kiše i duboka tutnjava grmljavine. Oluja će se uskoro stušiti na njih. „Dovoljno sam se odmarao“, reče Taralak i ustade. „Čeka nas dugo šipčenje...“

„Nema potrebe“, ogłosi se Ikarijum iza šaka.

„Kako to misliš?“

„More. Puno je brodova.“

Jahač se spustio niz brdo ubrzo nakon zasede. Baratol Mekar, velikih, ožiljenih i izranavljenih podlaktica isprskanih krvlju, ustade nakon dugog, bezglasnog proučavanja mrtvog demona. Nosio je oklop i šlem, i sad je izvadio sekiru.

Meseci su prošli nakon što su se T'lan Imasi pojavili – mislio je da su davno nestali, da su nestali još pre nego što je stari Kulat odlutao u svom novopronađenom ludilu. Nije znao, niti shvatao – niti je iko od njih mogao da pretpostavi – da strašna, zagrobna stvorenja nikad nisu ni otišla.

Putnička družina je iskasapljena, zaseda je tako hitro izvedena da je Baratol nije ni bio svestan – sve dok nije bilo prekasno. Dželim i Filijad su iznebuha utrčali u kovačnicu uzvikujući kako se nešto događa tik izvan seoceta. Pokupio je oružje i

istrčao s njima na zapadni put, ali neprijatelji su već otišli, nakon što su obavili zadatak, a na starom putu su umirući konji i nepomična tela opruženo ležali kao da su s neba pali.

Poslao je Filijada da dovede staricu Nalis – skromnu vidar-ku – te se Baratol vratio u kovačnicu, ne obraćajući pažnju na Dželima koji ga je pratio poput izgubljenog kučeta. Oblačio je oklop i nije žurio. Pretpostavljao je da su T'lan Imasi bili temeljni. Sigurno su se uverili da nisu napravili neki previd. Nalis će uvideti da se ništa ne može učiniti za jadne žrtve.

Međutim, kad se vratio na zapadni put, zapanjio se ugledavši prastaru Semkinju kako vičući izdaje naredbe Filijadu onde gde je klečala pored jednog tela. Odande odakle je Baratol potrčao, učini mu se da je ugurala šake u muškarčevo telo dok je koščate ruke pomerala kao da mesi testo. Dok je to radila, oči nije skidala sa žene odmah pored, koja je počela da jauče a nogama da šutira i pravi brazde u prašini. Iz nje je svuda liptala krv.

Nalis ga je zapazila i pozvala.

Baratol je muškarca pored kog je klečala zatekao raspore-
nog trbuha. Nalis mu je gurala creva nazad u telo. „Kukulje
ti, ženo“, zareža kovač, „ostavi čoveka. Gotov je. Trbuh si mu
napunila prašinom...“

„Kuvana voda samo što nije stigla“, bregnu se na njega.
„Ispraću sve posle.“ Klimnula je ka batrgavoj ženi. „Ovoj je
rame proburaženo, i sad je našla da se porađa.“

„Porađa se? Bogovi nižnji. Čuj, Nalis, prokuvana voda neće tu
pomoći, osim ako ne nameravaš da mu skuvaš jetru za večeru...“

„Idi vrati se svom buđavom nakovnju, glupavi majmune!
Glatko ga je presekao – viđala sam šta umeju veprovi da urade
kljovama, a to je mnogo gore od ovog.“

„Možda ga i jeste lepo isekao, ali...“

„Rekoh ti da ću sve oprati! A ne možemo da ga nosimo dok
mu se crevca vucaraju za nama, zar ne?“

Baratol zbunjeno pogleda okolo. Hteo je nešto da ubije.
Jednostavan prohtev, ali već je znao da tako nešto neće moći i

to mu već pogorša raspoloženje. Otišao je do trećeg tela. Starac, istetoviran i bez šaka – T'lan Imasi su ga raskomadali. *Dakle, on im je bio meta. Ostali su se prosto našli na putu. Zbog toga im je bilo svejedno da li će ostati u životu ili će umreti.* Međutim, što se tog jasnika tiče, ne može biti mrtviji.

Tren kasnije je pošao ka poslednjoj žrtvi na vidiku. Iz sela je još ljudi krenulo, dvoje je nosilo ćebad i krpe. Storuk, Fenar, Hejrit, Stak, svi odreda su izgledali nekako malo, smanjeni i prebledeli od straha. Nalis je opet krenula da uzvikuje naredbe.

Pred njim je pružen ležao nekakav demon. Oba uda s jedne strane behu otfikarena. Primetio je da nema mnogo krvi, ali izgleda da je nešto čudno zadesilo stvorenje prilikom smrti. Delovalo mu je... izduvano, kao da se tkivo pod kožom rastvara, rastapa u ništavilo. Neobične oči su mu se već sušile i pucale.

„Kovaču! Pomozi mi da ga podignemo!“

Baratol se vratio.

„Na ćebe. Storuče, brat i ti na onaj kraj, svakom po čoše. Fenare, ti ćeš sa mnom na drugi kraj...“

Hejrit, stara skoro koliko i Nalis, u naručju je držala krpe. „A šta ću ja?“ upita.

„Idi sedi kod žene. Turi nešto platna u ranu – posle ćemo je spaliti, osim ako joj porođaj ne bude doneo još muka...“

„Koliko je krvi izgubila“, reče Hejrit suziviši oči, „verovatno neće preživeti.“

„Možda. Zasad samo sedi tu kod nje. Drži je za ruku i pričaj joj, i...“

„Da, da, veštice, nisi jedina ovde koja zna te stvari.“

„Bajno. Onda poteci.“

„Samo si čekala na to, je l' da?“

„Zaveži, kravo bez vimena.“

„Kraljica Nalis, vrhovna sveštenica brecaanja!“

„Kovaču“, zareža Nalis, „deder, mlatni je tom sekirom, kumim te.“

Hejrit zasikta i ode odatle.

„Pomozi mi“, reče mu Nalis, „moramo smesta da ga podignemo.“

Činilo mu se kao besmisleno, ali je uradio ono što je od njega tražila i iznenadio se kad je rekla da je mladić i dalje živ kad su ga položili na ćebe.

Dok su ga Nalis i ostali odnosili, Baratol ode nazad do rasko-
madanog leša tetoviranog starca. I kleknu pokraj njega. Nije prijatan zadatak, ali možda će nešto saznati o njemu ako mu pregleda stvari. Okrenuo je telo, pa zastao, zurio u te beživotne
oči. Mačje oči. Znatiželjno se ponovo zagledao u tetovirane
šare, te je polako seo na zemlju.

I tek onda primetio sve mrtve muve. Svuda su prekrile tlo. Toliko muva nikad ranije nije video. Baratol je ustao i otišao do mrtvog demona.

Zamišljeno ga je posmatrao, dok mu pokret u daljini, kao i topot kopita, ne privukoše pažnju. Iza njega, seljani su se vraćali po trudnicu.

A on se zapiljio u jahača koji je jahao pravo ka njemu.

Konj boje kosti izbledele na suncu beše zapenio. Muškarac je bio u prašnjavom oklopu lakiranom u belo. Lice mu beše blede pod obodom šlema, skamenjeno bolom. Zaustavivši konja, sjahao je i, ne obraćajući pažnju na Baratola, otišao do demona, gde je pao na kolena.

„Ko – ko je ovo uradio?“, upita.

„T’lan Imasi. Petoro. Razbucali su ih, čak i za T’lan Imase. Iz zasede.“ Baratol pokaza ka telu tetoviranog muškarca. „Mislim da su njega hteli da dokrajče. Sveštenik iz kulta posvećenog Prvom junaku Triču.“

„Trič je sada bog.“

Na to Baratol samo gundnu. Pogledao je nazad na raštrkane udžerice seoceta koje mu je postalo dom. „Ima ih još dvoje. Oboje su u životu, iako jedan neće mnogo poživeti. Druga je trudna i upravo se porađa...“

Muškarac ga prostreli pogledom. „Dvoje? Ne, trebalo bi da ih je troje. Devojka...“

Baratol nabora čelo. „Mislio sam da im je sveštenik meta – s njim su bili temeljni – ali sad mi je jasno da su ga sasekli jer je predstavljao najveću pretnju. Mora da su došli po tu devojku – jer je nema ovde.“

Muškarac ustade. Bio je iste visine kao i Baratol, iako ne i širine. „Možda je pobjegla... u brda.“

„Može biti. Mada“, dodade i pokaza na obližnjeg mrtvog konja. „Pitao sam se otkud taj dodatni konj, osedlan kao i ostali. Preklan je na samoj stazi.“

„A, da. Vidim.“

„Ko si ti?“, upita ga Baratol. „I šta ti dođe ta nestala devojka?“

Zatečenost mu se i dalje očitovala na borama lica, i samo je treptao nakon izrečenih pitanja i na kraju klimnu. „Zovem se L'orik. A devojka je bila... bila je za Kraljicu Snova. Došao sam po nju – i po svog familijara.“ Još jednom je pogledao dole u demona, a od bola mu se opet naruži lice.

„Onda te je sreća napustila“, izjavi Baratol. Nečeg se tad dosetio. „L'oriče, umeš li da vidaš rane?“

„Molim?“

„Ipak si jedan od Ša'ikinih slavnihi magova...“

L'orik skrenu pogled, kao da ga je nešto žacnulo. „Ša'ik je mrtva. Buna je ugušena.“

Baratol slegnu ramenima.

„Da“, reče L'orik, „mogu da prizovem Denjul, kad ustreba.“

„Je li ti život te devojke jedino što te zanima?“ Upro je prstom ka demonu. „Za svog familijara ne možeš ništa da učiniš. A šta će biti s njihovim saputnicima? Mladić će uskoro izdahnuti – ako već nije. Hoćeš li samo stajati tu, razmišljajući samo o onome što si izgubio?“

Blesak gneva. „Savetujem ti da pripaziš šta pričaš“, tiho izusti L'orik. „Nekad si bio vojnik – toliko je makar očigledno

– a evo te, sakrio si se kao kukavica dok se Sedam gradova podiglo na noge zarad sna o slobodi. Neću trpeti da me kori neko kao što si ti.“

Baratolove mrke oči su još koji tren proučavale L'orika, te se okrenuo i zaputio ka selu. „Neko će doći“, dobaci preko ramena, „da mrtve obuče za pogreb.“

Nalis je odabrala staru krčmu da u njoj položi svoje štíćenike. Ležaj su doneli iz jedne od soba za ženu, dok su rasporenog mladića ostavili na zajednički sto za ručavanje. Kotao pun vode pušio se nad ognjištem, i Filijad je mašicama izvlačio natopljena platna i nosio ih do zauzete Semkinje.

Opet je izvadila creva ali izgleda da je tu pulsirajuću masu trenutno zanemarila dok su joj obe ruke bile duboko u trbušnoj duplji nesretnika. „Muve!“, prosiktala je kad je Baratol ušao. „Prokleta rupčaga je puna mrtvih muva!“

„Nećeš ga spasti“, reče Baratol, ode do šanka i uz teški zveket oružja o drvo spusti sekiru na izlizanu, prašnjavu površinu. Počeo je da skida oklopne rukavice pogledajući ka Hejrit. „Je li se već porodila?“, upita.

„Jeste. Devojčica.“ Hejrit je prala ruke u lavoru, ali klimnu ka malom uvijenom obličju što je ležalo na grudima žene. „Već sisa. Mislila sam da je pošlo naopako, kovaču. Naopako. Dete je izašlo plavo. Samo što vrpca nije bila svezana i nije joj bila obavijena oko vrata.“

„Zašto je onda bilo plavo?“

„Bilo? I dalje je. Rekla bi' da joj je ćaća Napanac.“

„A majka?“

„Preživeće. Nije mi trebala Nalis. Znam kako se čisti i zašiva rana. Pratila sam svetu vojsku fala'da od Hisara, videla dosta bojišta svojevremeno. Dosta sam i rana očistila.“ Otrla je vodu s ruku, pa ih je obrisala o svoju aljkavu tuniku. „U'vatiće je groznica, naravno, ali ako to pregura, biće ona dobro.“

„Hejrit!“, pozva je Nalis. „Dolazi ’vamo i isperi ove krpe! Posle ih baci u kipuću vodu – bogovi nižnji, gubim ga – srce mu staje.“

Vrata su se utom otvorila. Svi su se okrenuli i ugledali L’orika, koji je polako ušao.

„Ko je, Kukulje mu, ovaj?“, upita Hejrit.

Baratol je otkopčavao šlem dok je izgovarao: „Vrhovni mag L’orik, izbeglica iz Apokalipse.“

Hejrit se zacereka. „E pa nabasao je na pravo mesto! Dobro nam došao, L’oriče! Posluži se vrčem prašine i tanjirom pepela i pridruži nam se! Fenare, prestani da buljiš i idi pronađi Čora i Urdana – tamo na putu ima konja koje treba iskasapiti – nećemo da nam dođu vuci iz brda pa da ih se prvi dočepaju.“

Baratol je pogledom pratio L’orika do mesta gde je Nalis na stolu klečala nad mladićem. Gurala je u njega krpe i vadila ih napolje – bilo je previše krvi – nije ni čudo što se srce predavalo.

„Pomeri se“, obrati joj se L’orik. „Ne vladam visokim Denjulom, ali makar mogu da mu očistim i zapečatim ranu i uklonim mogućnost infekcije.“

„Previše je krvi izgubio“, prosikta Nalis.

„Možda“, složi se L’orik, „ali hajde da srcu makar damo šansu da se oporavi.“

Nalis se povukla. „Kako ’oćeš“, bregnu se. „Ja više ne mogu ništa da učinim za njega.“

Baratol ode iza šanka, te čučnu kod drvene ploče koju je tad snažno udario. Otpala je i otkrila tri prašnjava krčaga. Uzeo je jedan, ustao i stavio ga na šank. Pronašao je kriglu, obrisao je, pa je potom, otčepivši prvo krčag, napunio.

Svi su ga gledali – svi osim L’orika koji je stajao pored mladića s dlanovima položenim na nesretnikove grudi. Hejrit je s divljenjem u glasu pitala: „Odakle si to izvukao, kovaču?“

„Skrovište matorog Kulata“, odgovori Baratol. „Ne verujem da će se vratiti po ovo.“

„Kakav je to miris?“

„Falarijski rum.“

„Blaženi bogovi višnji i nižnji!“

Iznenada su meštani u sobi nagrnuli na šank. Frkćuci, Nalis odgurnu Filijada. „Ti ne mo'š, premlad si...“

„Premlad? Ženska glavo, imam dvadeset šest godina!“

„Čuo si me! Dvaes' šest godina? Nije to dovoljno za falarijski rum, žgoljavi balavče.“

Baratol uzdahnu. „Ne budi pohlepna, Nalis. Osim toga, ima još dva krčaga na polici.“ Uzeo je svoju kriglu i udaljio se od njih, a Filijad i Dželim su se potukli pokušavajući da se domognu druge strane šanka.

Od posekotine na mladićevom stomaku ostao je jedino modri ožiljak, ako se zanemari krv što se sušila. L'orik je i dalje stajao pored njega, a dlanovi su mu mirovali na grudima. Koji tren kasnije otvorio je oči i odstupio. „Ima snažno srce... videćemo. Gde je ona druga?“

„Eno tamo. Ranjena u rame. Rana joj je spaljena, ali jemčim ti da će doći do sepse koja će joj i presuditi, osim ako nešto ne učiniš.“

L'orik klimnu. „Zove se Silara. Mladića ne poznajem.“ Namrštio se. „Heborik Duhoruki...“, protrljao je lice, „ko bi pomislio...“ Pogledao je Baratola. „Kad ga je Trič odabrao za svog Jurišnika, ovaj, bilo je toliko... moći. T'lan Imasi? Pet slomljenih T'lan Imasa?“

Baratol slegnu ramenima. „Nisam lično video zasedu. Imasi su se prvi put pojavili pre više meseci, pa su prosto nestali. Mislili smo da su otišli. Na kraju krajeva, ovde nema ničeg što ih zanima. Čak ni ja.“

„Sluge Sakatog boga“, reče L'orik. „Nevezani, Velika kuća Lanaca.“ Pošao je ka ženi koju je nazvao Silarom. „Bogovi su zaista zaratili...“

Baratol je zurio za njim. Popio je pola ruma u krigli, pa se pridružio vrhovnom magu. „Bogovi, kažeš.“

„U njoj već šapuće groznica – ne valja.“ Zažmurio je i počeo da mrmlja nešto sebi u bradu. Malo kasnije se za korak udaljio

i u oči pogledao Baratola. „Eto šta nas čeka. Prolivanje krvi smrtnika. Nedužni životi... biće uništeni. Čak i ovde, u ovoj truloj rupčagi od sela, ne možeš se sakriti od patnje – naći će te, naći će nas sve.“

Baratol je iskapio rum. „Hoćeš li sad u potragu za devojkom?“

„I sam da je otmem od Nevezanih? Neću. Čak i ako bih znao gde da tražim, nemoguće je. Kraljici Snova je propao potez, verovatno već i zna za to.“ Uzdahnuo je dugo i teško, i Baratol tek tad primeti koliko je ovaj iscrpljen. „Neću“, ponovio je, a lice mu ostade nekako neodređeno, pa tek onda popusti u skrhanost. „Izgubio sam familijara... međutim...“, odmahnuo je glavom, „međutim, nema bola – s presecanjem bi trebalo da bude bola – ne razumem...“

„Čarobnjače“, reče mu Baratol, „imaš ovde praznih soba. Odmori se. Poslaću Hejrit da ti nađe nešto hrane, a Filijad će ti se pobrinuti za konja. Sačekaj ovde dok se ne vratim.“

Kovač se obratio Hejrit, pa je napustio malu gostionicu i vratio se na zapadni put. Ugledao je Čora, Fenara i Urdana kako skidaju sedla i opremu s mrtvih konja. „Čore!“, uzviknuo je, „odmakni se od tog – ne, bre, ovamo, tako, stani mirno, mlatnuću te. Tu. Ne mrdaj.“ Devojčin konj. Kad je stigao do njega, obilazio ga je pažljivo i tražio tragove.

Čor se uzvrpoljio – velik čovek, ali je u glavi ostao dete, iako mu prizor krvi nikad nije smetao.

Baratol nije obraćao pažnju na njega, već je nastavio da čita pokazatelje, brazde i pomereno kamenje, te je konačno naišao na mali otisak stopala, samo jedan korak, i neobično zavrnut kod pete. S obe strane su se videli veći otisci, kosturni, ali tu i tamo svezani kožnim trakama i komadima.

Eto. Uspesno je skočila s kobno ranjenog konja, ali već kad je stopalom dotakla tlo, T'lan Imasi su je zgrabili i podigli – nesumnjivo se borila, ali protiv te neljudske, neumoljive snage, bila je bespomoćna.

Utom su T'lan Imasi nestali. Raspali se u prah. I nekako su nju odveli sa sobom. Nije znao da je tako nešto moguće. Ali... nije bilo tragova što su napuštali poprište.

Uzrujan, Baratol je krenuo nazad ka gostionici.

Začuvši cviljenje iza sebe, okrenuo se. „U redu je, Čore. Možeš se vratiti poslu.“

Namesto odgovora dobio je širok osmeh.

Kad je ušao, Baratol je osetio da je nešto drugačije. Meštani su se povukli sasvim do zida iza šanka. L'orik je stajao na sredini prostorije, gledajući kovača koji se zaustavio čim je ušao na vrata. Vrhovni mag je isukao mač kom se sečivo presijavalo belom svetlošću.

L'orik nije skidao prodorni pogled s Baratola kad se oglasio: „Maločas sam čuo tvoje ime.“

Kovač slegnu ramenima.

Grimasa iskrivi L'orikovo bledo lice. „Pretpostavljam da im je rum razvezao jezike, ili su prosto zaboravili tvoje naredbe da takve pojedinosti ne otkrivaju.“

„Ništa ja nisam naredio“, odgovori mu Baratol. „Ovi ljudi ne znaju ništa o spoljašnjem svetu, a još manje ih je briga. Nego, kad spomenu rum...“ Skrenuo je pogled ka gomili iza šanka. „Nalis, ima li još ruma?“

Onemela je i samo klimnula.

„Onda ga, molim te, stavi na šank“, reče Baratol. „Može tu pored sekire.“

„Nisam glup da te pustim blizu oružja“, pripreti L'orik i podiže mač.

„E pa to zavisi“, uzvratil Baratol, „od toga nameravaš li da se biješ sa mnom, zar ne?“

„Mogu se prisetiti sto imena onih koji, da su sad na mom mestu, ne bi nimalo oklevali.“

Baratol podiže obrve. „Sto imena, reče? A koliko tih imena i dalje nose živi?“

L'orikove usne se istanjiše u pravu liniju.

„A šta misliš“, nastavi Baratol, „da li sam prosto odšetao iz Arena onomad pre toliko godina? Nisam jedini preživeo, čarobnjače. Došli su i po mene. Bila je to maltene jedna duga bitka u begu od Arenskog drumu do Karašimeša. Pre nego što sam i poslednjeg ostavio da nasmrta iskrvari u jarku. Možda mi znaš ime, i možda si uveren da sve znaš o mom zločinu... ali ti nisi bio tamo. A oni koji jesu, svi su mrtvi. E sad, jesi li zaista rad da opet dižeš prašinu?“

„Kažu da si ti otvorio kapiju...“

Baratol frknu, ode do krčaga ruma koji je Nalis stavila na šank. „Budalaština. T'lan Imasima ne trebaju kapije.“ Veštica Semkinja je pronašla prazan vrč i uz zveket ga spustila. „O da, otvorio sam ih, nego šta sam – kad sam bežao, na najbržem konju kog sam mogao da pronađem. A tad je pokolj već bio počeo.“

„Ali nisi ostao, nije li tako? Nisi se borio, Baratole Mekare! Kukulja te odneo, čoveče, *u tvoje ime su se pobunili!*“

„Šteta što se nisu setili da mene prvo pitaju“, zarezavši odgovori i napuni vrč. „Nego, skloni taj prokleti mač, čarobnjače.“

L'orik je oklevao, te je klonuo onde gde je stajao i polako vratio mač u kanije. „U pravu si. Previše sam umoran za ovo. I prestar.“ Namrštio se, pa ponovo uspravio. „Pomislio si da su oni T'lan Imasi došli po tebe, zar ne?“

Baratol se zagleda u muškarca preko izударanog oboda vrča, i ništa ne reče.

L'orik provuče prste kroz kosu, pogledavši oko sebe kao da je zaboravio gde se nalazi.

„Kukuljinih mu koski, Nalis“, izgovori Baratol kroz uzdah, „pronađi jadniku stolicu, hoćeš li?“

Siva izmaglica i zaslepljujući srebrnasti čvorići polako su bleđeli i odjednom je Felisin nanovo osetila svoje telo, oštro kamenje joj je bolo kolena, osetila je miris prašine, znoja i straha u

vazduhu. Prizori meteža i pokolja ispuniše joj glavu. Utrnula je, i samo je toliko mogla da vidi, da razazna obrise okoliša. Pred njom je sunčeva svetlost bacala svoja koplja oštrih ivica po napuklom kamenom zidu. Gomile vetrom nanetog peska zatrpavale su uglove nekad širokih i plitkih kamenih stepenica koje kao da su vodile gore u sam zid. Bliže, veliki zglavci behu bleđi pod tankom, istrošenom kožom ruke što ju je držala za desnu podlakticu, a otkriveni ligamenti zgloba napinjali su se uz zvuke nalik zavrtanju štavljene kože. Nije mogla da se oslobodi od tog stiska – izmorila se već pokušavajući. Osećala je težak smrad prastare truleži i videla ogoljeno, namreškano sečivo, tu i tamo isprskano krvlju, široko pri kukastom vrhu i uže dole kod drške umotane u kožu. Crn, staklast kamen beše toliko istanjen kod oštrice da se provideo.

Ostali su stajali oko nje. Još zastrašujućih T'lan Imasa. Bili su isprskani krvlju, nekima je nedostajao ud, a nekima je bio samo izmrcvaren, jednom je čak polovina lica odvaljena – ali shvatila je da je to oštećenje znatno starije. Njihova skorašnja bitka beše tek manji okršaj, i ništa im nije zafalilo.

Vetar je otužno jaukao duž kamenog zida. Felisin se odgurnula i osovila na noge, te je otrla preostale kamenčiče s kolena. *Mrtvi su. Svi su mrtvi.* Ponavljala je to u sebi, kao da je te reči tek sad otkrila – kao da još nisu našle značenje u njoj, kao da su na jeziku koji još ne razume. *Svi prijatelji su mi mrtvi.* Kakve vajde ima od izgovaranja? Ali vraćale su joj se opet i opet, kao da su očajnički nastojale da izmame odgovor – bilo kakav odgovor.

Začula je nov šum. Trljanje i struganje, kao da je dopiralo iz litice pred njima. Zažmirkavši, uklonila je znoj što joj je štipao oči, pa zapazila da jedna naprslina izgleda kao da je proširena, kao da je neko pijukom proširio strane, i upravo je odatle izašla pognuta osoba. Starac obučen u prašnjave dronjke. Ugnojene rane na njegovim podlakticama i šakama lučile su nekakvu tečnost.

Kad ju je ugledao, pao je na kolena. „Tu si! Obećali su – ali zašto bi lagali?“ Među rečima što su mu napuštala usta gurali

su se i čudni cuktavi šumovi. „Sad ću te ja preuzeti, videćeš. Sve je u redu. Na sigurnom si, dete, jer ti si odabrana.“

„O čemu ti to govoriš?“, zahtevala je Felisin, još jednom pokušavši da istrgne mišicu iz stiska – i ovog puta je uspela, pošto je mrtva šaka popustila. Zateturala se.

Starac je poskočio na noge i pridržao je. „Iznurena si – nije ni čudo. Toliko je pravila prekršeno da bi došla ovamo...“

Udaljila se od njega i položila dlan na kameni zid, topao od sunca. „A gde smo to?“

„Drevni grad, Odabrana. Nekad beše zakopan, ali uskoro će nanovo živnuti. Ja sam samo prvi što bi pozvan da ti služim. Ostali će pristići – već sad dolaze, jer su i oni čuli Šaptaje. Znaš, samo ih slabšaši čuju, a ima veoma mnogo, veoma mnogo slabih.“ Još kliktavih zvukova – u ustima je imao oblutke.

Okrenuvši se, Felisin skrenu pogled s litice i zagleda se u krševiti, jalovi krajolik s druge strane. Naznake starog puta, nagoveštaji obrađivanja zemlje... „Prošli smo ovuda – pre više nedelja!“ Prostrelila je starca pogledom. „Vratili ste me nazad!“

Osmehnuo se i otkrio istrošene, okrunjene zube. „Ovaj grad sad tebi pripada, Odabrana...“

„Prestani da me tako zoveš!“

„Molim te – izbavljena si i krv je prolivena prilikom toga – na tebi je da toj žrtvi podaš značenje...“

„Žrtvi? To je bilo ubistvo! *Pobili su mi prijatelje!*“

„Pomoći ću ti u žalosti, jer to mi je slabost, znaš. Ja sam uvek u žalosti – zbog sebe – zbog pića, i zbog žeđi što je uvek u meni. Slabost. Klekni pred njom, dete.“

Nek ti to bude nešto što obožavaš. Nema svrhe opirati se – tuga sveta je mnogo moćnija od onog što bi ti ikad mogla postati, i to je ono što moraš da shvatiš.“

„Hoću da odem.“

„Nemoguće. Nevezani su te doveli. Kuda bi išla čak i da možeš da odeš? Ligama i ligama smo udaljeni od svega.“ Posisao je oblutke, progutao pljuvačku, pa nastavio: „Nemaš hrane.“

Nemaš vode. Molim te, Odabrana, hram te čeka u ovom zakonanom gradu – toliko sam dugo i mukotrpno radio kako bih ga pripremio za tebe. Ima hrane, i vode. A uskoro će biti još slugu i svi će očajnički hteti da ti udovolje – kad konačno prihvatiš ono što si postala.“ Zastao je da bi se još jednom osmehnuo, i tad ona ugleda kamenčiće – crne, uglačane, najmanje tri, svaki velik poput zglavka. „Uskoro ćeš shvatiti šta si to postala – predvodnica najvećeg kulta u Sedam gradova, koji će se raširiti izvan svojih granica, preko svih mora i svih okeana – zavladaće celim svetom...“

„Ti si lud“, reče Felisin.

„Šaptaji ne lažu.“ Pružio je ruku k njoj i ona ustuknu ugledavši šaku što se presijavala, po kojoj su se tiskali čirevi. „Ah, pa bila je kuga, znaš. Poliel, boginja lično, pognula je glavu pred Okovanim – kao što moramo svi mi, čak i ti – jer ćeš tek tad steći svu moć što ti sledi. Kuga je mnoge uzela, čitave je gradove ispunila pocrnelim telima, ali ima preživelih, jer su oni čuli Šaptaje, i time bili obeleženi: ranama i izopačenim udovima, ili slepilom. Nekima su obeleženi jezici. Istruleli su i ispali, pa su nemi ostali. Drugima su uši krvarile i svi zvuci su ih napustili. Shvataš li? Imali su slabosti, a Okovani im je pokazao kako slabost postaje snaga. Ja ih osećam jer sam prvi. Ja sam tvoj senešal. Osećam ih. *Dolaze*.“

I dalje je zurila dole u njegovu kužnu ruku, i on je koji tren kasnije spusti.

Začuše se kliktaji. „Molim te, pođi za mnom. Dozvoli mi da ti pokažem šta sam sve uradio.“

Felisin pokri lice rukama. Nije razumela. Ništa joj nije imalo smisla. „Kako se zoveš?“, upitala je.

„Kulat.“

„A kako“, prošapta ona, „kako se ja zovem?“

On se nakloni. „Nisu razumeli – niko nije razumeo. Apokalipsa nije samo rat, nije samo pobuna. Ona je *razaranje*. Ne samo jedne zemlje – zapravo jeste, ali šta posle? Shvataš?“

Apokalipsa se odnosi na duh. Slomljen, zdrobljen, rob sopstvene slabosti. Samo tako izmučena duša može odrešiti propast zemlje i svih što na njoj žive. Moramo iznutra umreti kako bismo satrli sve što je napolju. Samo tad, kad nas sve smrt uzme, samo tad ćemo pronaći spas.“ Još se niže poklonio. „Ti si Ša'ik Preporođena, Odabrana da budeš Ruka Apokalipse.“

„Menjamo plan“, promrmlja Iskaral Pust dok se vrteo okolo, naizgled nasumice, krećući se dalje od svetlosti vatre i približavajući joj se. „Gle!“ prosiktao je. „Nema je, nestala je odrpana kravetina! Malo čudovišnih senki u noći i puf! Ništa osim paukova što se kriju u svakoj pukotini i udubljenju. Fui! Kukavica kukavna. Smislio sam, Trelu, da pobegnemo. Da, da pobegnemo. Ti idi onamo, a ja ću ovamo – hoću reći, idem odmah za tobom, naravno, zašto bih te sad napustio? Čak i s onima na putu...“ Zastao je, čupao kosu, pa nastavio da se bezglavo šetka. „Ali zašto se ja brinem? Zar nisam bio odan? Učinkovit? Vispren kao i uvek? Dakle, zašto su tamo?“

Mapo izvadi svoj buzdovan iz džaka. „Ništa ne vidim“, reče, „i samo tebe čujem, svešteniče. Ko se pojavio?“

„Jesam li ja to rekao da se nešto pojavilo?“

„Da, jesi.“

„Ne mogu ja tu ništa da učinim ako si pomerio pameću. Ali zašto, to hoću da znam, dakle, zašto? Nije baš da nam treba društvo. Osim toga, čovek bi pretpostavio da je ovo poslednje mesto gde bi hteli da budu, ako ono što osećam jeste ono što osećam, a ne bih osećao to što osećam ako tamo nema ničega što bi se osećalo, zar ne?“ Zastao je, zabacio glavu. „Šta se to oseća? Nema veze, gde sam stao? A da, pokušavao sam da pojmmim nepojmljivo, a nepojmljiva je pomisao da je Senodvor zapravo sasvim pri zdravoj pameti. Neverovatno, znam. Kako god, ako je to, onda je ovo, a ovo je to što zna šta radi. Ima svoje razloge – prave razloge.“

„Iskarale“, ubaci se Mapo i ustade s mesta gde je sedeo pokraj logorske vatre. „Jesmo li u opasnosti?“

„Je li Kukulja imao bolje dane? Naravno da smo u opasnosti, glupa volino – joj, moram takva mišljenja da zadržim za sebe. Recimo to ovako: u opasnosti? Haha, prijatelju moj, naravno da nismo. Haha. Ha. O, vidi, evo ih...“

Ogromna obličja su izronila iz mraka. Crvene užarene oči s jedne strane, jarkozelene s druge, pa još nekoliko pari očiju, zlatne, pa bakarne boje. Tiha obličja, ogromna i smrtonosna.

Psi Senke.

Negde daleko u pustinji, vuk ili kojot poče da zavija, kao da je nanjušio sam Bezdan. Ali bliže njima, čak su i cvrčci utihnuli.

Trelu su se dlake nakostrešile na vratu. I on je sad nanjušio opake zveri. Rezak miris, jak. A s tim smradom su mu se vratila bolna sećanja. „Šta hoće od nas, svešteniče?“

„Ućuti – moram da razmislim.“

„Ne moraš se naprezati“, ogłosi se neko u mraku i, okrenuvši se, Mapo ugleda muškarca kako je istupio na svetlost vatre. U sivom ogrtaču, visok, ali inače bez istaknutih crta lica. „Samo su... u prolazu.“

Iskaralovo lice se ozari lažnim zadovoljstvom iako se trzao. „A, Kotiljone, vidiš? Uradio sam sve što je Senodvor tražio od mene...“

„A u okršaju s Dedžimom Nebralom“, reče Kotiljon, „zapravo si prevazišao očekivanja – priznajem da nisam znao da imaš tako nešto u sebi, Iskarale. Senodvor je dobro odabrao svog Maga.“

„Da, da, pun je on iznenađenja, zar ne?“ Vrhovni sveštenik je otišao da čučne pored vatre, nakon čega je zabacio glavu i obratio mu se: „A šta sad *on* hoće? Da me umiri? On me nikad ne umiruje. Da povedem Pse po tragu nekog jasnika? Nadam se ne predugo. Zbog tog jasnika, hoću reći. Ne, ništa od toga. Došao je da me zbuni, ali ja sam vrhovni sveštenik Senke, na kraju krajeva, i kao takav ne mogu biti zbunjen. Zašto? Zato

što služim najzbunjujućijeg boga od svih, eto zašto. Stoga, treba li da brinem? Svakako, ali on nikad neće saznati, zar ne? Ne, samo treba da se smeškam ovom bogu ubici i kažem: „Hoćeš li malo čaja od kaktusa, Kotiljone?“

„Hvala ti“, odgovori Kotiljon, „mogao bih.“

Mapo je spustio buzdovan i zauzeo svoje mesto dok je Iskaral sipao čaj. Trel se borio protiv očajanja što je samo raslo u njemu. Negde na severu, Ikarijum je sedeo pred vatrom, ne mnogo drugačijom od ove, i progonilo ga je ono čega nije mogao da se seti. Međutim, nije bio sam. *Nije, neko drugi je zauzeo moje mesto.* To bi trebalo da bude olakšanje, ali Mapo je samo strah osećao. *Ne mogu se uzdati u Bezimene – to sam makar još davno naučio.* Ne, Ikarijuma sad vodi neko ko ne mari za Džaga...

„Drago mi je, Mapo“, obrati mu se Kotiljon, „da si se oporavio.“

„Psi Senke su se jednom borili uz nas“, reče Mapo, „na Stazi ruke.“

Kotiljon klimnu i otpi malo čaja. „Da, ti i Ikarijum ste se tada poprilično primakli.“

„Primakli? Kako to misliš?“

Bog zaštitnik ubica nije žurio s odgovorom. Oko njih, tik izvan logora, ogromni Psi su se naizgled smestili za počinak. „Nije baš prokletstvo“, konačno se oglasio, „pre je... talog. Smrt Kuće Ejzata pušta svakakve sile, energije – ne samo one što pripadaju obitavaocima zemljanih grobnica. Ikarijumova duša je žigosana, kao da ju je zakačila zaraza, ili možda nekakav parazit. Haos mu je u prirodi, a uticaj koji ispoljava jeste nepovezanost. Prkosi napredovanju misli, duha, pa i samoga života. Mapo, ta zaraza se mora istrebiti, ako hoćeš da spaseš Ikarijuma.“

Trel je jedva disao. Svih tih vekova uz Džaga, od svega što su mu rekli Bezimeni, učenjaci i mudraci polovine čitavog sveta, nikad dosad nije čuo ovako nešto. „Jesi... jesi li siguran?“

Kotiljon mu polako klimnu. „Koliko je to moguće. Senodvor i ja, znaš“, pogledao ga je i pomalo slegnuo ramenom, „naš put ka uzvišenju vodio je kroz Kuće Ejzata. Godine su prošle – popriličan broj – tokom kojih ni ja ni čovek kog su tad poznavali kao cara Kelanveda nismo bili viđeni nigde u Malaškom carstvu. Jer smo pošli na sasvim drugačiju potragu, mnogo odvažniji potez.“ Vatra mu se odražavala u tamnim očima. „Naumili smo da napravimo mapu Ejzata. Svake pojedinačne Kuće, širom čitavog sveta. Hteli smo da ovladamo njegovom moći...“

„Ali to je nemoguće“, prekide ga Mapo. „Niste uspeli, mora da je tako, inače biste obojica sad bili mnogo veći od bogova...“

„U pravu si, donekle.“ Zagledao se u čaj u glinenoj šolji u šakama. „Nešto smo usput shvatili, međutim, što smo skupo platili iskustvom i donekle neumoljivom istrajnošću. Kao prvo, naša potraga bi zahtevala mnogo više do jednog života smrtnika. Što se ostalog tiče, e pa možda bih to mogao da ostavim za neku drugu noć, za neki drugi put. U svakom slučaju, shvatanje da bi nam takav potez nametnuo nešto što ne bismo mogli da ispunimo – makar ne kao car i ubica, tačnije – beše neophodno kako bismo iskoristili sve što smo dosad naučili.“

„Kako biste postali bogovi.“

„Da. A usput smo saznali da Ejzat predstavlja daleko više od pukih Kuća stvorenih da zarobe moćna bića. One su takođe i kapije. I još jedno je sigurno – služe kao skladišta za izgubljene elementale.“

Mapo nabora čelo. „Za njih nisam dosad čuo. Izgubljeni elementali?“

„Učenjaci mahom priznaju samo četiri: vodu, vatru, zemlju i vazduh; ali ima i drugih. A upravo u tim drugim se krije beskrajna moć Kuća Ejzata. Mapo, odmah na početku nailazimo na nezavidan položaj prilikom nalaženja obrasca ako smo ograničeni na samo četiri polazne tačke, a postoji nepoznat broj ostalih što su još nevidljivi, ili neuračunati u tom obrascu.“

„Kotiljone, ti izgubljeni elementali – jesu li možda srodni aspektima magije? Bogazima i Zmajskom špilu? Ili tačnije: drevnim uporištima?“

„Život, smrt, tama, svetlost, senka... moguće je, ali čak je i to tek štur izbor. Šta je, recimo, s vremenom? Prošlost, sadašnjost, budućnost? Šta je sa željom, sa delom? Zvukom, tišinom? Ili su ova poslednja dva samo manji aspekti vazduha? Da li vreme onda pripada svetlosti? Ili je pak tačka negde između svetlosti i tame, ali različita od senke? Šta ćemo s verom i poricanjem? Shvataš li, Mapo, potencijalnu složenost međusobnih veza?“

„Pod pretpostavkom da uopšte postoje, rekao bih da su izvan svakog shvatanja pojmov.“

„Svakako. Ali možda su nam pojmovi sve što nam treba, ukoliko je svrha elemenata da odrede oblik i značenje svega što nas spolja okružuje, i svemu što nas iznutra vodi.“

Mapo se oslonio. „A vi ste hteli time da ovladate?“ Prodorno je gledao Kotiljona, pitajući se da li je čak i neki bog podložan takvoj zabludi, takvoj ambiciji. *A u potragu su krenuli davno pre nego što su postali bogovi...* „Priznajem da se nadam da ti i Senodvor nećete uspeti – jer to što si opisao ne treba da padne ni u čije ruke, ni u božje, ni u smrtne. Ne, ostavite to Ejzatu...“

„Tako smo i mi hteli, ali onda smo shvatili da Ejzat gubi kontrolu. Smatram da su i Bezimeni isto shvatili, te su sad očajni u svojim nastojanjima. Avaj, uvereni smo da će njihova najskorija odluka, u najmanju ruku, još malo pogurati Ejzat ka haosu i raspadu.“ Klimnuo je ka Iskaralu Pustu, koji je nedaleko čučao i mrmljao sebi nešto u bradu. „Otud i naša odluka da se... umešamo. Prekasno, nažalost, da sprečimo oslobađanje Dedžima Nebrala, kao i samu zasedu. Ali... ostao si u životu, Trele.“

Tako dakle, Kotiljone, hteli ste da ovladate Ejzatom, a sad mu služite. Želja protiv dela... „Kako bih oslobodio Ikarijuma od kletve“, Mapo tu odmahnu glavom. „Ovo je neverovatna ponuda, Kotiljone. Rastrzan sam između sumnje i nade.“

Šeretski se osmehnuo. „Ah, počinjem da shvatam koliko su zapravo i sami pojmovi dovoljni.“

„Ikarijum je zaslužio da mu se patnja okonča“, reče bog, „zar nije tako?“

„Šta treba da uradim?“

„Zasad, radi ono što bi i inače radio – pokušaj da nađeš svog prijatelja. Ostani mu na tragu, Mapo. Sprema se okupljanje moćnika tolikog obima da će verovatno biti van svakog poimanja. Bogovi nekako zanemaruju liticu kojoj se svi primiču, i da, s vremena na vreme i samoga sebe uvrštavam među njih.“

„Ne deluješ mi kao neko ko bi to zanemario.“

„E pa u tom slučaju je možda 'bespomoćan' tačnija reč. Kako god, razgovaraćemo mi opet. Zasad, nemoj sumnjati u to da si potreban. Nama, svim smrtnicima, i pre svih: Ikarijumu.“ Spustio je šolju i ustao.

Do Mapovih ušiju dopre neznatni šum ustajanja iz pravca Pasa.

„Znam da ne treba ovo da govorim“, reče bog, „ali ipak hoću. Nemoj gubiti nadu, Mapo. U ovome ti je očajanje najveći dušmanin. Kada bude kucnuo čas da staneš između Ikarijuma i svega onog što Bezimeni traže... uveren sam da nas nećeš izneveriti.“

Mapo je pogledom ispratio Kotiljona kako nestaje u tami i Pse za njim. Koji tren kasnije, Trel pogleda Iskarala. I ugleda oštre, sjajne oči kako ga posmatraju. „Svešteniče“, upita Mapo, „hoćeš li da mi se pridружиš na ovom putovanju?“

„Avaj, ne mogu.“ Dalhonac skloni pogled. „Trel je pomerio pameću! Neće nas izneveriti! Naravno da će nas izneveriti! Možemo ga i sad upisati među pokojne, ah, ne mogu da izdržim ni da ga pogledam. Sve to Mogorino lečenje zalud! Kakva šteta!“ Iskaral Pust protrlja lice, te poskoči na noge. „Premnogo me podjednako važnih zadataka čeka, Mapo Žgoljo. Ne, ti i ja ćemo zasad poći putevima što se razilaze, ali rame uz rame do slave! Kao što Kotiljon reče, nećeš nas izneveriti. A neću ni

ja. Pobjeda je naša!“ Podigao je uvis koščatu pesnicu i zavitlao je ka noćnom nebu. A zatim se obrlio. „Bogovi nižnji, nema nam spasa.“

Začuo se Mogorin cerek. Pojavila se s naručjem punim drveta za potpalu, besprekorno iscepanih, kao da ih je cepao vešti šumar. Spustila je cepanice pored vatre. „Raždžaraj tu žeravicu, bedni mužu.“

„Nećeš mi ti naređivati, veštice! Raždžaraj je ti! Sad imam važnija posla!“

„Na primer?“

„Pa, za početak, treba da piškim.“

Trinaesto poglavlje

I svi se prisutni okupiše da odaju poštu osobi što je život dala, beše li muškarac, žena, ratnik, kralj, budala, a gde se dadoše kipovi, slike na malteru i kamenu?

pa ipak stajahu ili sedjahu svi, vino se prolivaše udno stopala, kapljaše crveno sa šaka, sa osama ophrvanih slatkom žeđi u doba umiranja što su se okolo vrtele, te bi pokatkad pijani glasovi viknuli, probuđeni ujedom

glasovi stopljeni u zbunjujućoj raskoši, pitanje se malo-pomalo postavlja isto – zašto? Ali baš tu istina nalazi sopstveno čuđenje, jer se pitanje ne odnosi na razlog zbog kog je osoba umrla, niti je takvo da opravda nešto

jer u srcu njihovih lutalačkih života nije bilo nikog kome bi ovo okupljanje bilo nešto više od odjeka, predašnjih im jastava. Pitali su opet i opet: zašto smo tu?

preminuli nije imao ime, već je nosio svačije ime, nije imao neko određeno lice već lica svih što su se okupili, te smo otud mi međ osama saznali

da smo mi mrtvi i svi u nevidljivom umu – a da je tu stajao ili sedeo muškarac, ili žena, ratnik, kraljica ili budala, ko je u opijenom lenstvovanju na tren pomislio na sve koje je za života sreo.

Skup kod fontane
Alas Kel Tat

Čak i s četiri nova točka, trigalska kola su i dalje bila izudarana, oronula olupina. Dva konja su poginula tokom pada. Troje deoničara je smrskano, a četvrti je slomio

vrat. Karpolan Demesand je sedeo na tronošcu na rasklapanje, glave obavijene krvavim zavojem, dok je pijuckao biljni čaj i svaki gutljaj propratio bolnim trzajem.

„Eto šta se desi“, reče Ganat, „s preporodom kopnenog mora.“

Paran ju je pogledao, te nastavio da steže remen na konju – a životinja je tvrdoglavo zadržavala dah, nadula je grudi ne bi li tako remen ostao labav, verovatno se nadajući da će Paran zbog toga skliznuti s leđa u jednom savršeno nezgodnom trenutku. Konji su nesvojevoljno bili saučesnici u toliko ljudskih vratomloma, propasti i slabosti da Paran nije mogao da se pobuni zbog životinjine zaslužene ratobornosti. „Ganat“, okrenuo se k njoj, „znaš li gde se tačno nalazimo?“

„Ova dolina vodi na zapad pa do mora Raraku, iza unutrašnjeg lanca; a na istok, kroz retko korišćen prolaz, dole sve do G'danisbana.“ Oklevala je, pa zatim dodala: „Odavna nisam bila ovako daleko na istoku... ovako blizu gradovima tvog soja.“

„G'danisban. E pa, zalihe mi trebaju.“

Pogledala ga je. „Obavio si zadatak, Gospodaru špila. Deragoti su odrešeni, mnoštun Dedžim Nebral, dosadašnji grabljivac, postade lovina. Hoćeš li se sad vratiti u Darudžistan?“

Napravio je grimasu. „Neću još, nažalost.“

„Zar ima još sila koje bi da pustiš u ovaj svet?“

Izvesna oštrina u glasu nagna ga da joj uzvрати pogled. „Ne bih ako je do mene, Ganat. Kuda ćeš ti sad?“

„Na zapad.“

„A, da, da popraviš oštećenja na svom obredu. Zanima me nešto: šta si njime zarobila?“

„Nebesku tvrđavu K'čejn Š'mala. I... još nešto.“

Nebesku tvrđavu? Bogovi nižnji. „Odakle se pojavila?“

„Iz nekog bogaza, pretpostavljam“, odgovori mu.

Podozrevao je da zna više od rečenog, ali nije navaljivao.

Paran je završio i sa sitnim podešavanjima na sedlu, pa reče: „Hvala ti, Ganat, što si nam se pridružila – ne bismo preživeli bez tebe.“

„Možda ću jednog dana zatražiti uslugu zauzvrat.“

„Svakako.“ Izvadio je dugačak predmet obmotan platnom, privezan za sedlo, te ga je odneo Karpolanu.

„Čarobnjače“, obratio mu se.

Krupni muškarac podiže pogled. „A, naša plata.“

„Za pružene usluge“, reče Paran. „Želite li da odmotam?“

„Kukulje mu, nemojte, Ganoesu Parane – trenutno mi jedino čini čuvaju glavu u jednom komadu. Čak i tako u kanijama i zamotan, osećam potiranje mača.“

„Da, zaista je neprijatno oružje“, reče Paran.

„U svakom slučaju, ima još nešto što treba obaviti.“ Karpolan dade znak rukom i jedna od Parduskinja priđe i preuze otataralni mač koji je nekad pripadao vrhovnoj zapovednici Lorn. Ona ga je odnela malo dalje, pa ga spustila na zemlju i udaljila se. Drugi deoničar se pojavio s velikim dvoručnim maljem u rukama. Stao je kod obavijenog oružja, te zamahnu maljem nadole. Opet i opet. Svaki udarac je lomio sečivo od otatarala. Teško dišući, odmaknuo se i bacio pogled ka Karpolanu.

A on je pak pogledao Parana. „Pokupite svoju krhotinu, Gospodaru špila.“

„Hvala“, odgovori Malažanin i ode do uništenog oružja. Čučnuo je i smakao isečenu i izudaranu kožu. Zapiljio se dole u komadiće metala boje rđe nekoliko trenutaka, te je odabrao krhotinu dužine kažiprsta i ne mnogo širu. Obazrivo ju je obavio u komad kože i potom je stavio u vreću za pojasom. Ustao je i otišao nazad do čarobnjaka.

Karpolan Demesand uzdahnu, polako se pridigavši s tronošca. „Vreme nam je da pođemo domu svom.“

„Srećan put, čarobnjače“, reče Paran uz naklon.

Ovaj pokuša da se osmehne, ali mu zbog toga nestade sva boja iz lica. Okrenuo se i uz pomoć jednog od deoničara, otišao do kočije.

„Nadam se“, tiho će Ganat Paranu, „da neće naići na neželjeno društvo u bogazima.“

Paran ode do svog konja. Zatim je, naslonivši ruke na sedlo, pogledao u stranu ka Ganat. „U ovom ratu“, reče, „drevne sile će biti umešane. Već su umešane. T’lan Imasi možda veruju kako su istrebili Džagute, ali očigledno nije tako. Evo tebe tu preda mnom, a ima i ostalih, zar ne?“

Ona slegnu ramenima.

„Ganat...“

„Džagute ne zanima ovaj rat.“

Paran ju je još koji tren posmatrao, pa klimnuo. Stao je stopalom u uzengiju, povukao se gore na konja i pokupio uzde. „Kao i ti“, reče Džagutkinji, „osećam da sam daleko od kuće. Sreća nek te prati na putovanjima, Ganat.“

„I tebe, Gospodaru Zmajskog špila.“

Paran je pojahao na istok duž doline. Reka što je nekada prosekla ovu zemlju odavna je iskopnela, iako se jasno videla njena krivudava putanja, s tu i tamo ostacima žbunja i sasušenog drveća okupljenog onde gde su se nalazile poslednje bare, stare okuke i zaravni nanesenog peska što se širio po krivinama. Nakon pređene lige dolina se otvarala u plitki basen s golim litičama na severu i dugim, strmim stranama kamenjara na jugu. Pravo napred, videla se staza kako se penje između dubokih useka kanala što su ostali nakon bujica.

Dosegavši podnožje, Paran sjaha i povede konja uzbrdo po stazi. Popodnevna vrelina je rasla, kao i zapara zbog neprirodne vlažnosti. Dalje na zapad, verovatno iznad mora Raraku, nastajali su ogromni oblaci. Kad je konačno stigao do vrha, ti oblaci su progutali sunce, a lahor što mu je duvao u leđa beše sladak i obećavao je kišu.

Parana je dočekaog pogled daleko na istok, dole na uskomešana brda istačkana pitomim kozama, kao i staza što je vodila ka redovnijem putu što se pružao u pravcu sever-jug duž ivice ravnice, gde je južni smer zavijao ka istoku prema udaljenoj mrlji dima i prašine, što bi trebalo da označava, po njegovoj pretpostavci, upravo G’danisban.

Opet je bio u sedlu, i potera konja u kas.

Ubrzo je Paran stigao i do prve udžerice kozara, spaljene i razrušene, oko koje su se okupljale koze, nagnane na čin zbog navike dok je dnevno svetlo polako nestajalo. Nije razaznao jasna obeležja grobova, a nije bio rad da traži među ruševinama. Kuga, tihi, nevidljivi dah Sive boginje. Shvatio je da je verovatno i grad pred njim u stisku te strahote.

Prve kapi kiše osetio je na leđima, i samo tren kasnije prvi pljusak se obrušio na njega. Kamenita staza je odjednom postala opasna, te je Paran morao da uspori konja u obazriviji lagani kas. Vidljivost se smanjila na desetak koraka svud oko njega, svet iza je sakrio srebrnasti zid. Topla voda mu je curila pod odeću, pa je Paran navukao iskrzanu kapuljaču na ramenima vojničkog kišnog ogrtača, i zgurio se dok je kiša teško dobovala.

Trošna staza je postala potočić, blatnjava voda je potekla među kamenjem i makadamom. Konja je usporio u hod i oni nastaviše. Između dva niža brda staza se razdvajala oko plitkog jezera i Paran se obre pod budnim okom dvojice vojnika.

Jedna ruka u oklopnj rukavici pružila se kako bi preuzela uzde. „Ideš u pogrešnom pravcu, stranče“, zarezha muškarac na malaškom.

Drugi je u naručju držao samostrel, ali bez strele u žlebu. Sad se i on oglasio iz senke svoje kapuljače: „Je l' si taj ogrtač ukrao? Maknuo ga s leša nekog malaškog vojnika, a?“

„Nisam“, odgovori mu Paran. „Zadužio sam ga, kao što si i ti svoj, vojniče.“ Ispred je na jedvite jade kroz trenutno oslabljen pljusak nazreo logor. Šatori dve, možda i tri legije prekrili su skupinu brdašaca pod niskom tavanicom od dima logorskih vatri za kuvanje što su se sad gasile na kiši. S druge strane logora put je zavijao nizbrdo i pravo do tamnih zidina G'danisbana. Pogled je vratio na vojnike. „Ko komanduje ovom vojskom?“

Onaj sa samostrelom uzvрати: „A šta kažeš da za početak ti odgovoriš na pokoje pitanje? Jesi li dezertter?“

Pa, tehnički, jesam. Ali s druge strane, trebalo bi da sam mrtav. „Hoću da razgovaram s vašim pretpostavljenim.“

„E pa sad i nemaš baš nekog izbora. Silazi s konja, stranče. 'Apsimo te zbog sumnje da si dezertjer.“

Paran sjaha. „Dobro. Hoćeš li mi sad reći čija je ovo armija?“
„Džaba ti. Sad si zarobljenik Vojske Jednorukog.“

Uprkos tome kako je delovalo, polako je Paranu sinulo da ovo nije opsada. Čete su držale puteve u G'danisban, a sam logor je pravio polukružni kordon duž severne i zapadne strane grada, ni rova, ni predstraže bližih od četiristo koraka od nebranjenih zidina.

Jedan od one dvojice odveo je Paranovog konja u pravcu privremenih štala, dok ga je drugi vodio kroz prolaze između pokislih šatora. Prilike su se kretale okolo, ogrnute plaštevima i pod kapuljačama, ali niko nije nosio punu ratnu opremu.

Ušli su u šator jednog oficira.

„Kapetanice“, ogłosi se vojnik i smaknu kapuljaču s glave, „zaustavili smo ovog čoveka dok je jahao putem iz Raraku ka G'danisbanu. Vidite, nosi malašku vojnu kabanicu. Mislimo da je dezertjer, verovatno iz zapovedničine Četrnaeste.“

Žena kojoj se obratio, ležala je nauznak na ležaju sasvim uz naspramni zid. Imala je svetlu put, sitne crte lica joj je okruživao žbun duge riđe kose. Pomerila je glavu kako bi pogledala svog vojnika i Parana, još malo počutala, pa nastavila da zuri u nagnutu tavanicu nad sobom. „Odvedi ga u pritvor – imamo pritvor, zar ne? A, da, uzmi mu podatke – koji puk, koja legija i tako to. Pa da se pribeleži nekad pre nego što bude pogubljen. A sad obojica izlazite, uneli ste mi vodu svuda.“

„Samo trenutak, kapetane“, obrati joj se Paran. „Želim da razgovaram s vrhovnom pesnicom.“

„Ne može, a nešto se ne sećam da sam ti dala dozvolu da govoriš. Zbog toga mu iščupaj nokte, Futgare, hoćeš li? Kad za to bude vremena, naravno.“

Pre više godina, Paran bi učinio... ništa, ništa ne bi učinio. Povinovao bi se propisima, kako pisanim tako i nepisanim. Samo bi čekao na svoj trenutak. Ali sad je pokisao do gole kože, žudeo je za toplom kupkom. Bio je iscrpljen. I već je jednom prošao kroz sličnu situaciju, nekada davno na dalekom kontinentu. Naravno, tad je to bio vodnik – ista riđa kosa, ali s brkovima ispod nosa – uprkos tome, sličnost je svakako tu, poput uboda ubičinog noža.

Vojnik Futgar mu je stajao sleva, na pola koraka iza. Paran ničim nije nagovestio šta će uraditi, već je prosto koraknuo udesno i levim laktom odalomio vojnika po licu. I slomio mu nos. Ovaj se prosto poput džaka kupusa srušio na zemlju.

Žena hitro ustade zavrtevši noge i taman se uspravila i spremila na vreme da je Paran, iskoraknuvši, snažno mlatne pesnicom po vilici. Oči joj se zakolutaše, i ona pade nazad na ležaj kome su drvene noge popustile i slomile se.

Protrljavši nadlanicu, Paran pogleda oko sebe. Futgar je bio u nesvesti, kao i kapetanica. Zbog neumoljivog pljuska nijedan zvuk ovog kratkog koškanja nije napustio šator.

Prišao je putnom sanduku kapetanice. Nezaključan. Podigao je poklopac i počeo da pretura po odeći naslaganoj na oklopu. Ubrzo je imao dovoljno platna da zapuši usta oboma i sveže ih. Odvukao je Futgara podalje od ulaza, te mu skinuo kuhinjski nož, bodež i ketra nož širokog sečiva, kao i opasač za mač. Pripremio je klupko platna da mu turi u usta, ali se prvo sagnuo da pogleda da li će moći da diše na slomljeni nos. *Nema šanse*. Batalio je to zasad, pa je čvrsto vezao članke i zglobove i remenom ih spojio Futgaru iza leđa. Potom mu je vezao traku oko glave, tačno preko otvorenih usta, ostavivši mesta da diše, ali ne i da jezikom pogura napred. Moći će da ječi i stenje, ali ništa bolje od toga.

Isto tako je vezao ženu, zatim joj je ugurao klupko platna u usta i pričvrstio još jednom trakom iscepanom s kapetaničine košulje. Na kraju ih je privezao s obe strane ležaja, kako bi ih